

6.5 Fællestonaliteter

I tonaliteter med udstrakt forekomst af akkordudveksling mellem beslægtede tonaliteter, kan der opereres med et tonalitätsbegreb, der er defineret ud fra det tonale centrum og hvor tonaliteten er karakteriseret ved, at det harmoniske materiale fra de beslægtede tonaliteter benyttes sidestillet.

Denne type tonalitet vil i det følgende blive betegnet *fællestonalitet*; der følger nedenfor oversigter over det harmoniske materiale i relevante fællestonaliteter.

6.5.1 Parallel-fællestonalitet

En parallel-fællestonalitet har tonalt udgangspunkt i enten en dur- eller en moltonalitet, hvori det harmoniske materiale fra paralleltonearten benyttes sidestillet. Parallel-fællestonaliteten er således overordnet enten en dur- eller en moltonalitet:

- Dur parallel-fællestonalitet dannes af durtonaliteten samt dens parallelle moltonalitet, der udgøres af de tre sammenhørende molskalaer: ren, harmonisk og melodisk. C-dur fælles-parallel tonalitet dannes fx af ren, harmonisk og melodisk A-mol.
- Mol parallel-fællestonalitet består af moltonaliteten, der udgøres af de tre sammenhørende molskalaer (ren, harmonisk og melodisk) samt dens parallelle durtonalitet. C-mol fælles-parallel tonalitet dannes fx af ren, harmonisk og melodisk C-mol samt Eb-dur.

Fig. 321. Akkorder i dur parallel-fællestonalitet¹¹⁵

Trinkategori:	I	II	III	IV	V	VI	VII
Normalt forekommende	I ^Δ	II ^{m7}	III ^{m7}	IV ^Δ	V ⁷	VI ^{m7}	VII ^{o7}
Ikke så ofte forekommende	I ^{Δ#5}	II ⁷	III ⁷	#IV ^ø	#V ^{o7}	VI ^{mΔ}	VII ^{m7}
Sjældent i brug					#V ^ø		

Fig. 322. Akkorder i mol parallel-fællestonalitet¹¹⁵

Trinkategori:	I	II	III	IV	V	VI	VII
Normalt forekommende	I ^{m7}	II ^ø	bIII ^Δ	IV ^{m7}	V ^{m7}	bVI ^Δ	bVII ⁷
Ikke så ofte forekommende	I ^{mΔ}	II ^{m7}		IV ⁷	V ⁷	VI ^ø	VII ^{o7}
Sjældent i brug			bIII ^{Δ#5}				VII ^ø

¹¹⁵ Oversigten kan udledes af oversigterne i Fig. 220 - Fig. 223, s. 107ff.

6.5.2 Dur/mol fællestonalitet

I tonaliteter med udstrakt brug af dur/mol-udveksling kan der opereres med et tonalitetsbegreb, der er defineret ud fra det tonale centrum og hvor tonaliteten i disse tilfælde er karakteriseret ved, at det harmoniske materiale fra de to modsatte tonekøn benyttes side-stillet. Derved opstår en sammensat tonalitet, der kan betegnes en *dur/mol fællestonalitet*.¹¹⁶

Fig. 323. Akkorder i dur/mol fællestonalitet¹¹⁵

Trinkategori:	I	II	III	IV	V	VI	VII
Normalt forekommende	I ^Δ	II ^{m7}	♭III ^Δ	IV ^Δ	V ⁷	♭VI ^Δ	♭VII ⁷
	Im ⁷	II [∅]	III ^{m7}	IV ^{m7}	V ^{m7}	VI ^{m7}	♭VII ^Δ
	Im ^Δ			IV ⁷		VI [∅]	VII [∅]
Ikke så ofte forekommende				IV ^{m6} *)			VII ^{∅7}
			♭III ^{Δ#5}				

*) Svarer til II[∅] – dubleret af hensyn til overblikket.

6.5.3 Kirketonal fællesmodalitet

Denne type fællestonalitet er uddybet i Akkordudveksling mellem kirketonale modaliteter, s.237.

Fig. 324. Akkorder i kirketonal fællesmodalitet

Trinkategori:	I	II	III	IV	V	VI	VII
Meget udbredte	I ^Δ	II ⁷	III ^{m7}	♯IV [∅]	V ⁷	VI ^{m7}	VII [∅]
		II ^{m7}	♭III ^Δ	IV ^Δ	V ^{m7}	♭VI ^Δ	♭VII ^Δ
		II [∅]		IV ⁷	♭V ^Δ		
		♭II ^Δ		IV ^{m7}			
Normalt forekommende	Im ⁷		III [∅]				
	I ⁷						
Ikke så ofte forekommende						VI [∅]	

¹¹⁶ Fra begyndelsen af 1800-tallet bliver variantafledninger mere og mere almindelige, hvilket kan ses som en konsekvens af tonalitetsbegrebets udvidelse til en kromatisk funderet tonalitet (i modsætning til tidligere tiders diatonisk funderede tonalitet). Se også Tonalitetens tonekøn, s.209.